

Valnämnden

Justitiedepartementet
U2024/00585

Remissvar över promemorian Ju2024/00970 Biträde åt väljare

Sammanfattning

Söderhamns kommun, genom Valnämnden, ställer sig positiv till de förslag som presenteras i promemorian om ändringar i vallagen. Dock saknar kommunen en diskussion om möjligheten till budröstning utifrån motivet till promemorian om *att stärka skyddet för fria och hemliga val*.

Risk för upplevt intrång i den personliga integriteten

Söderhamns kommun bedömer att det kan finnas en risk för att den röstande kan uppleva en känsla av omyndighet och ett intrång i den personliga integriteten om förslagen i promemorian genomförs, eftersom det kan uppfattas som om det allmänna inte litar på den röstandes omdöme när det gäller dennes val att anlita ett ombud.

Dock finner kommunen i en intresseavvägning mellan det förmodade upplevda intrånget i den personliga integriteten hos den röstande och skyddet mot otillbörlig påverkan under röstning, att det sistnämnda intresset väger tyngre. Därutöver torde röstmottagarnas agerande under röstningen vara av stor betydelse för hur den röstande upplever genomförandet av röstningen, varvid kommunen bedömer att genom utbildningsinsatser av röstmottagarna torde kommunen kunna förebygga situationer där den röstande upplever bristande integritet.

Risk för tillämpningssvårigheter

Kommunen ser dock att det finns risk för vissa tillämpningssvårigheter om ändringarna i vallagen genomförs, och efterlyser av denna anledning att Valmyndigheten tar fram riktlinjer för hur röstmottagaren ska agera i de fall hen misstänker att otillåten påverkan sker under röstningsförfarandet. Kommunen vill härmed understryka att den otillåtna påverkan torde kunna ske med subtila medel vilka kan vara svåra för röstmottagaren att till fullo uppfatta. Särskilt i situationer där den röstande och dennes biträde har haft en långvarig relation, kan det vara svårt för röstmottagaren att tolka kommunikationen dem emellan. En gest mellan två parter i en relation kan för parterna ha en viss innebörd men kan av röstmottagaren uppfattas på ett annat sätt.

Kommunen kan därutöver konstatera att i de fall den röstande och dennes biträde talar ett språk som inte röstmottagaren bemästrar, reduceras effekten av den föreslagna ändringen, eftersom röstmottagaren inte kan uppfatta den otillåtna påverkan om den sker endast muntligen.

Särskilt om budröstning

Enligt 7 kap. 4 § vallagen (2005:837) får väljare som på grund av sjukdom, funktionsnedsättning eller ålder inte själva kan ta sig till ett röstmottagningsställe lämna sina valsedlar genom bud, *budrösta*. Söderhamns kommun anser att det i promemorian saknas en redogörelse av risken för otillåten påverkan vid budröstning. Ett rimligt antagande är att risken för otillåten påverkan vid röstning torde vara större vid budröstning än vad som är fallet vid röstning i vallokal, oaktat om det sker med eller utan biträde, eftersom under budröstningens genomförande har röstmottagarna ingen insyn i hur röstningen genomförs till skillnad mot röstning i vallokal. Kommunen har av denna anledning önskat att promemorian hade diskuterat budröstningens genomförande utifrån motivet till promemorian om *att stärka skyddet för fria och hemliga val*.

I detta sammanhang ser kommunen en risk med genomförande av promemorians förslag genom att platsen för de gärningar som är att betrakta som otillåten påverkan riskerar att flyttas från vallokalen till hemmet, och därigenom bort från röstmottagarnas kontroll och insyn. Således finns en risk för att det allmänna invaggas i en falsk trygghet i det fall att den otillåtna påverkan sker på en plats där röstmottagarna saknar insyn i och således kommer inte förekomsten av denna företeelse att kunna lyftas vid utvärderingar av genomförda val.

Mot denna bakgrund anser Söderhamns kommun att budröstning bör utredas utifrån samma motiv som framkommer i promemorian, det vill säga att stärka skyddet för fria och hemliga val. Utan att föregå en sådan utredning, kan den med fördel ha som utgångspunkt i frågeställningen om syftet med budröstningen kan uppnås genom att endast erbjuda väljaren en möjlighet att rösta genom en ambulerande röstmottagare, 7 kap. 3 a § vallagen.

Yttrandet är sammanställt av Karl Blomqvist, kommunjurist.

På valnämndens vägnar

Maria Svensson
Valnämndens ordförande

Joel Fredin
Kommunsekreterare

Undertecknat av följande personer

MARIA SVENSSON

E-Legitimation: BankID Mobile
Datum: 2024-06-13 11:25:08
Transaktionsidentitet: D7B26254E971B5516964D566DCBB1DA3FC2E8A9525

JOEL FREDIN

E-Legitimation: BankID Mobile
Datum: 2024-06-13 11:26:36
Transaktionsidentitet: D12F1B5E37ACF161C27DAF0606E2465862CCD19E21

Underskriftstjänst: **Visma Underskriftstjänst**